

1. GİRİŞ

Karayolu Trafik Kanunu gereğince, motorlu araçların, modeline bakılmaksızın belirli aralıklarla teknik denetimlerinin (periyodik muayene) yapılması gerekmektedir. Araç muayeneleri, 1985 yılına kadar; Karayolları Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından yapılmıştır. 1985 yılından itibaren ise araçların teknik denetimleri; Karayolları Genel Müdürlüğü'ne bağlı tesisler, kamp treyler veya kurum dışı yerlerde yapılmaktaydı.

Türkiye'de **2003 yılı sonu** itibarıyla tescilli araç sayısı **9,6 milyon** adet, muayene edilmesi gereken araç sayısı yaklaşık **6,5 milyon** adet ve muayene edilen araç sayısı ise **2,7 milyon** adettir. Devlet tarafından yapılan bu hizmet için araç sahiplerini muayeneye teşvik edecek önlemler alınamamış olup; bu bilgiden hareketle, il ve ilçelerdeki araç sayıları da dikkate alınarak, iki bölge halinde özelleştirilmesinin ekonomik anlamda daha rasyonel olacağı düşünülmüştür. 1. Bölge kuzey, 2. Bölge güney illeri kapsayacak şekilde, muayeneye gidecek olan araçları zorlamayacak mesafelerde, tüm Türkiye'de toplam **189 sabit istasyon** ve bu istasyonlarda **433 kanal** ile **38 seyyar istasyon** kurulmasının uygun olacağı, tabana yayılmayı teşvik açısından ise sorumluluk ana işleticide kalmak ve aynı şartları sağlamak kaydı ile alt işleticilere de yetkinin devredilebilmesi öngörülmüştür.

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 4 Haziran 2003 tarih ve 2003/36 sayılı kararıyla özelleştirme kapsamına alınan ve 16 Şubat 2005 tarihli 25729 numaralı Resmi Gazete'de yayınlanan onama kararıyla "**Araç Muayene İstasyonları Hizmeti**" ihalesi yapılmıştır. Bu ihale neticesinde, söz konusu hizmetin görülmesine ilişkin **20 yıl süreli imtiyaz hakkı**; 613,5 milyon dolar bedel ile Doğu Otomotiv-Akfen-Tüvsüd ortak girişim grubu olan **Tüvtürk'e** devredilmiştir.

Araç muayene istasyonlarının 20 yıllığına yeni işleticisi olan Tüvtürk, 81 il ve 88 ilçe merkezinde, **189 sabit** ve **38'i de gezici** olmak üzere en az **227** adet yeni muayene istasyonunu 18 ay içinde işleme açma zorunluluğunu yüklenmiştir.

2013 sonu itibarıyla; **197 sabit, 73 gezici** istasyon ve **3 motosiklet istasyonu** mevcut olup, bu istasyonlarda görevli **3.500 çalışanı** ile Türkiye'nin tamamında hizmet veren Tüvtürk, yılda 6 milyona yakın aracın periyodik ve yola uygunluk muayenelerini, 1 milyona yakın aracın ise egzoz gazı emisyon ölçümünü gerçekleştirmektedir. Ücretsiz muayene tekrarları ve tespitlerle birlikte muayene sayısı 10 milyona erişmektedir.

2. ARAÇ MUAYENE RAKAMLARI - TÜRKİYE

2013 yılının ilk altı ayını kapsayan muayene istatistikleri, Tüvtürk tarafından açıklanmıştır. Yapılan değerlendirmeye göre, ilk altı ayda 3,4 milyon muayene ve 1,1 milyon egzoz gazı emisyon ölçüm hizmeti verilmiştir. Ücretsiz muayene tekrarları ve tespitleriyle birlikte toplam muayene rakamı **5,8 milyona** ulaşmıştır. Periyodik muayeneye gelen araçların **%32,8'i** emniyetsiz ve ağır kusurlu olduğu için muayeneden **geçememiş**, ancak bu araçların **%98'i**, kusurlarını gidererek girdikleri ikinci haklarında, gerekli belgeleri almışlardır.

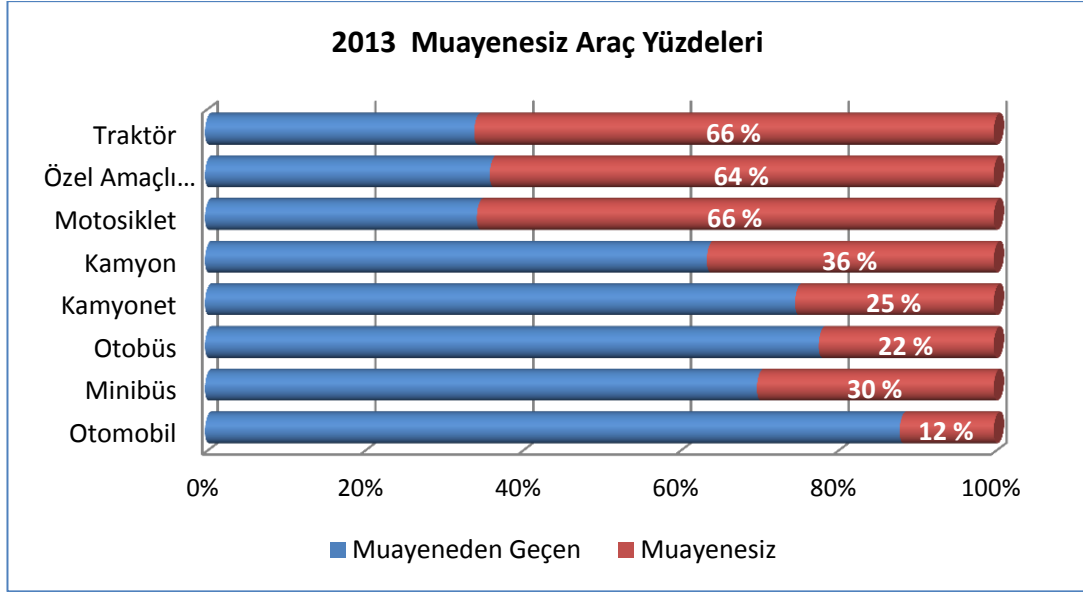
Yasal mevzuat gereği, Türkiye'deki her hususi veya resmi binek otomobilin, ilk üç yaş sonrasında iki yılda bir, ticari araçların ise ilk yaş sonrası her yıl periyodik araç muayenesi yaptırması gerekmektedir. Motosikletler ilk üç yılın sonunda ve sonrasında her iki yılda bir, traktörlerse ilk üç yaş sonrasında her üç yılda bir muayene edilmektedir.

Trafik Uygulama ve Denetleme Dairesi verilerine göre, 2014 yılbaşı itibarıyla trafiğe kayıtlı araç sayısı **17 milyon 939 bin 447** olarak tescil edilmiştir. Türkiye genelinde trafiğe çıkan kayıtlı araçların yüzde 52'si otomobilden, yüzde 16'sı kamyonetten, yüzde 15'i motosikletten, yüzde 9'u traktörden, yüzde 4'ü kamyon, yüzde 2'si minibüs, yüzde 1,2'si otobüs, yüzde 0,2'si ise özel amaçlı taşıtlardan oluşmaktadır.

2013 - Türkiye	Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motosiklet	Özel Amaçlı Taşıtlar	Traktör	Toplam
Muayeneden Geçen	8.176.861	295.206	171.096	2.194.689	480.983	938.593	13.052	534.544	12.805.024
Muayenesiz	1.107.062	126.642	48.789	738.361	274.967	1.784.233	23.096	1.031.273	5.134.423
TOPLAM	9.283.923	421.848	219.885	2.933.050	755.950	2.722.826	36.148	1.565.817	17.939.447

Kaynak: Tüvtürk

Muayeneye gelmeyen araç sayısında son yıllar ortalamasına göre bir değişiklik olmamış, yasal zorunluluğa rağmen; her beş araçtan birinin gerekli kontrolleri yaptırmadığı ortaya çıkmıştır. Muayeneye gelme oranı en düşük araç cinsinin traktör ve motosikletler olduğu tespit edilmiştir. Trafikte bulunan toplam araçların **% 71,4'ü muayenesi yapılmış araçlardan**, **% 28,6'sı ise muayenesi yapılmamış araçlardan** oluşmaktadır.

Kaynak: Tüvtürk

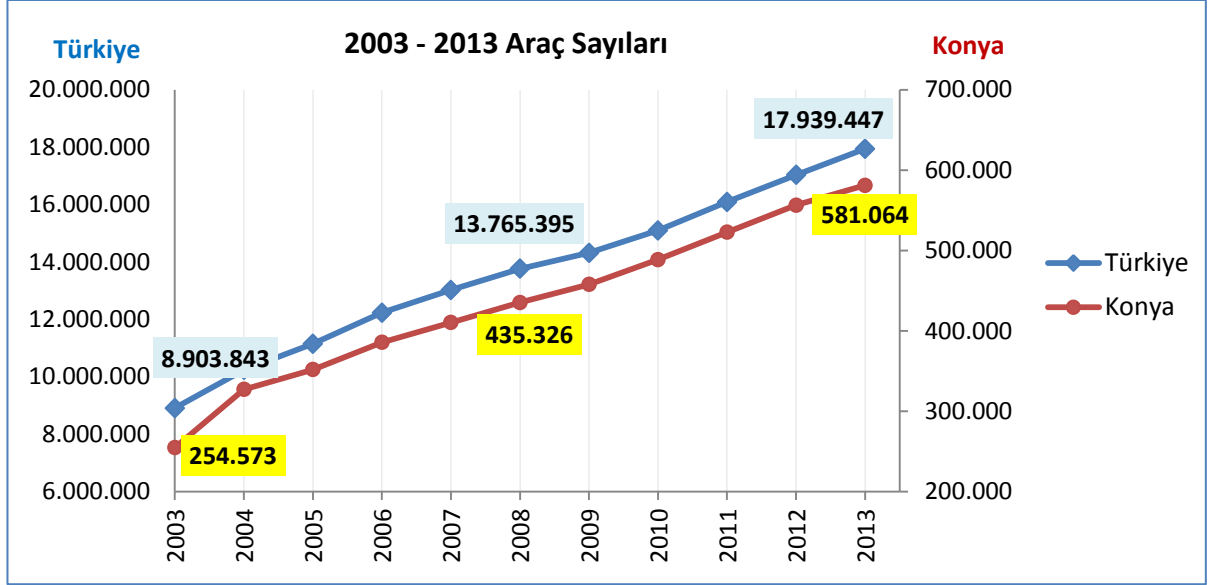
Emniyet Genel Müdürlüğü, artık muayenesi olmayan araçların satışının yapılmadığını, muayenesiz araçların tescil aşamasında tescil ettirilmediğini, otomobil alacak ve satacak kişilerin bu noktalara dikkat etmesi gerektiğini bildirmektedir.

3. ARAÇ MUAYENE RAKAMLARI - KONYA

2003-2013 yılları arasında trafiğe tescilli araç sayısı, Türkiye genelinde iki katını aşan bir artış göstermiş ve Konya'da da aynı ivme yakalanmıştır.

Motorlu Kara Taşıt Sayısı – KONYA - 2013									
Yıl	Toplam	Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motosiklet	Özel Amaçlı Taşıtlar	Traktör
2003	254 573	130 234	6 299	3 252	31 820	26 915	53 167	2 886	0
2004	327 001	135 130	6 970	3 073	35 602	30 546	59 390	761	55 529
2005	351 862	146 840	7 537	3 288	41 524	31 752	63 231	838	56 852
2006	385 632	159 951	8 252	3 556	47 528	32 825	74 307	970	58 243
2007	410 254	171 771	8 781	3 773	52 330	33 749	79 441	1 125	59 284
2008	435 326	183 698	9 211	4 002	57 157	33 979	85 419	1 061	60 799
2009	457 768	196 835	9 387	4 047	61 900	32 365	90 096	1 022	62 116
2010	488 626	214 970	9 603	4 153	69 042	32 491	92 712	1 029	64 626
2011	522 578	235 522	9 590	4 563	75 418	31 706	96 870	877	68 032
2012	556 391	253 403	9 689	4 968	82 142	32 974	101 449	864	70 902
2013	581 064	271 311	9 664	5 114	88 064	32 257	99 969	1 107	73 578

Kaynak: TÜİK

Kaynak: TÜİK

Konya'da; Karatay merkezli 1, ilçelerde 7 ve 1 de mobil olmak üzere 9 araç muayene istasyonu hizmet vermektedir. Konya merkez araç muayene istasyonu, 1 Kasım 2012 tarihinde, sadece randevu ile hizmet vermeye başlamıştır. Konya'ya bağlı Akşehir, Ilgın, Beyşehir, Seydişehir, Çumra, Karapınar, Ereğli araç muayene istasyonları 13 Ağustos 2013 tarihinden itibaren randevu sistemi ile hizmet vermeye başlamıştır.

Konya merkez ve 7 ilçedeki araç muayene istasyonlarının, istasyon tipleri ile günlük, aylık ve yıllık kapasiteleri aşağıdaki şekildedir:

Konya Araç Muayene İstasyonları Kapasiteleri

İstasyon	İstasyon Tipi	Muayene Sayısı (Yıllık)	Günlük Kapasite	Aylık Kapasite	Yıllık Kapasite
Konya	P4T2 (6 Kanal)	121.652	470	12.220	146.640
Akşehir	P1T1 (2 Kanal)	15.385	140	3.648	43.776
Beyşehir	P1T1 (2 Kanal)	12.001	140	3.648	43.776
Çumra	P1T1 (2 Kanal)	13.585	140	3.648	43.776
Ereğli	P1T1 (2 Kanal)	16.223	140	3.648	43.776
Ilgın	P1T1 (2 Kanal)	12.890	140	3.648	43.776
Karapınar	P1T1 (2 Kanal)	7.567	140	3.648	43.776
Seydişehir	P1T1 (2 Kanal)	10.368	140	3.648	43.776

Kaynak: Karayolu Düzenleme Müdürlüğü

Konya Ticaret Odası tarafından, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na 11/07/2013 tarih 6481 sayılı yazı ile yazılan yazıda da belirtildiği üzere, araç sahipleri tarafından, araç muayene istasyonlarının yetersiz olduğu sürekli olarak dile getirilmektedir.

Karayolu Düzenleme Genel Müdürlüğü (KDGM) tarafından Konya Ticaret Odası'na gönderilen, 30/07/2013 tarih 11737 sayılı ve 15/04/2014 tarih 19014 sayılı yazılarda da belirtildiği üzere; Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından 2005'de alınan karar gereği, araç muayene işlemleri özelleştirilmiş olup, yeni istasyon kurulumu için herhangi bir yaptırım uygulaması söz konusu değildir.

KDGM tarafından açıklanan istatistiki veriler incelenecek olursa; Konya merkez ve ilçelerinde 2013 yılında muayene edilen araç sayıları, istasyon muayene kapasitesinin altında olup, **arz-talep dengesine cevap verecek durumdadır**. Muayene istasyonu bulunmayan ilçeler için "**Mobil Muayene İstasyonu**" hizmet vermeye devam etmektedir.

Karayolu Düzenleme Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2008-2013 yılları arasında Konya il ve ilçelerinde muayene edilen araç sayıları aşağıdaki şekildedir:

2008 - 2013 Yılları Arasında Muayene Edilen Araç Sayıları

İstasyon	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Toplam
Konya	26.766	91.459	95.211	109.059	107.419	121.652	551.566
Akşehir	3.307	11.250	11.380	13.604	13.472	15.385	68.398
Beyşehir	2.268	8.003	8.327	10.091	10.421	12.001	51.111
Çumra	3.810	10.789	10.187	12.380	12.269	13.585	63.020
Ereğli	3.321	11.202	11.728	13.702	14.521	16.223	70.697
Ilgın	2.657	8.993	8.877	11.062	10.877	12.890	55.356
Karapınar	1.462	4.652	4.519	5.256	5.831	7.567	29.287
Seydişehir	3.970	9.486	8.308	9.711	9.005	10.638	51.118
Mobil	1.854	5.840	6.257	5.942	5.849	6.233	31.975
Toplam	49.415	161.674	164.794	190.807	189.664	216.174	972.528

Kaynak: Karayolu Düzenleme Müdürlüğü

4. SONUÇ

“Araç Muayene İstasyonlarının Açılması ve İşletilmesi” hakkında görüşüne başvurulmuş Danıştay Birinci Dairesi, almış olduğu kararda aşağıdaki cümlelere yer vermiştir: (Esas No: 2005/307 ve Karar No: 2005/668)

“Açılması zorunlu tutulan araç muayene istasyonlarının sayısı mümkün olduğunca çok belirlenerek, araç sahibinin muayene yaptırmada sıkıntı çekmemesine özen gösterilmiştir. Ayrıca, ulaşımın zor olduğu ve fakat araç sayısının az olduğu il ve ilçelerde de seyyar muayene istasyonu zorunlu kılınarak araç sahibinin mağduriyetinin önlenmesine çalışılmıştır.”

2005 ve sonraki 5-6 yıl için, Türkiye’deki 189 adet araç muayene istasyonu, yeterli görülmüş olabilir. Ancak unutulmamalıdır ki; 2003-2013 yılları arasında araç sayıları, **Türkiye genelinde %101 ve Konya özelinde %128 artış** göstermiştir.

2013 yılı verilerine göre; Konya il merkezindeki araç muayene istasyonu **%83** kapasite ile hizmet vermiş olup, rakamsal olarak yeterli görünmektedir. Fakat takdir edilecektir ki, taşıt sahiplerinin araçlarını muayene ettirme sıklığı ve günleri eşit şekilde dağılmamaktadır. Ayrıca Konya merkezdeki tescilli araç sayısı yaklaşık **354 bin iken**, muayene edilen araç sayısı **121 bin** civarındadır. Her aracın muayene sıklığının farklılık göstermesi ve vaktinde muayene edilip edilmemesine göre hizmet alımı da zaman zaman yetersiz kalmaktadır.

Son söz olarak denilebilir ki; araç muayene istatistikleri, firma yetkilileri tarafından basın yoluyla bildirilmeli ve halk nezdindeki **yetersizlik imajı ortadan kaldırılmalıdır**. Bununla birlikte **“Araç Muayene İstasyonları”**nın daha efektif ve verimli çalışması konusunda gerekli bütün çalışmalar hızlı bir şekilde gerçekleştirilmeli, artan taşıt sayısına göre yakın gelecek için **alternatif istasyon kuruluşları projelendirilmelidir**. Konya, hızla artan tescilli araç sayısı ile yeni bir “Araç Muayene İstasyonu” ihtiyacını artık fazlasıyla hissetmektedir.

KAYNAKLAR

“Araç Muayene İstasyonları Özelleştirme Yüksek Kurul Kararı”, Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 14.02.2005

“Araç Muayene İstasyonu Açılması Hakkında”, Konya Ticaret Odası, 11.07.2013 /6481

Araç Muayene Haberleri, <https://aracmuayenerandevu.web.tr> (03.03.2014)

<http://www.tuvturk.com.tr>, 10.04.2014

Karayolu Düzenleme Müdürlüğü Verileri, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, 15.04.2014

Türkiye İstatistik Kurumu, Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, Ocak – 2014